

Eric de Munck, manager bij Koninklijke Vereniging Van Nederlandse Houtondernemingen en adviseur bij Centrum Hout

‘Het wordt tijd dat houtproductie officieel wordt erkend als belangrijke bosfunctie’

‘Hout is het oudste bouw materiaal dat de mensheid kent. In tegenstelling tot traditionele bouwmaterialen is het een hernieuwbare grondstof, die bovendien gezond, herbruikbaar en klimaatvriendelijk is. Het is dan ook niet vreemd dat er steeds meer in hout wordt gebouwd. Wij zijn het dan ook roerend eens met de stelling, want het wordt tijd dat houtproductie officieel wordt erkend als belangrijke bosfunctie en, meer nog, wordt omarmd als waardevolle bijdrage aan de maatschappij. Ook in Nederland kan dat prima als onderdeel van een multifunctioneel bos en het geeft de beseigenaar en/of -beheerder meer financiële armslag om de overige functies als natuur en recreatie te versterken. Er moet in de bos- en houtsector wel worden geïnvesteerd in betere houtkwaliteit en beschikbaarheid, want dat is nodig om het Nederlandse hout goed te kunnen vermarkten. En nog belangrijker, het beschikbare inlands hout kan en moet hoogwaardiger worden toegepast; als product voor de houtbouw in plaats van als brand- of emballagehout of spanen voor de productie van plaatmateriaal. Alleen dan wordt inlands hout een stabiele en gewaardeerde aanvulling op de huidige houtimport, waar het nu vooral op meelift. Het serieus omarmen van de productie van kwaliteitshout brengt ook onze klimaatdoelstellingen sneller dichterbij doordat de vastgelegde CO₂ langdurig kan worden vastgelegd in bouwtoepassingen. Het verhogen van houtproductie zou weer een plaats moeten krijgen binnen toekomst- en klimaatbestendige bosbeheermodellen en waar mogelijk door bosuitbreiding. Want als er windmolens worden gebouwd op land, waarom dan geen prachtige multifunctionele bossen. Hoogwaardig houtgebruik: wie wil dat nu niet?’

Ute Sass-Klaassen, lector Duurzaam bosbeheer bij Hogeschool Van Hall Larenstein

‘Houtproductie kan ook in Nederland; bij voorkeur uit bestaande of nieuw aan te leggen duurzaam beheerde, multifunctionele bossen’

‘Bouwen met hout zit in de lift. Hout is een hernieuwbare en milieuvriendelijke grondstof, mits geoogst uit duurzaam beheerde, multifunctionele bossen. Het kan materialen als beton en staal – die veel energie kosten om ze te produceren – deels vervangen. Het grootste deel van het zaaghout en plaatmateriaal voor de bouw komt uit Europa, vooral uit Duitsland, en is voornamelijk naaldhout uit monoculturen van fijnspar. Precies die bossen worden nu grootschalig getroffen door droogte en aantasting door de bastkever. Daarom vindt er een brede omvorming plaats naar toekomstbestendige, gemengde bossen met meer loofboomsoorten. Dit zal op termijn leiden tot een verschuiving in het houtaanbod: minder naaldhout, meer loofhout. In het licht van deze veranderingen moeten wij naar de stelling kijken. Ik ben voor het gebruik van *biobased* bouwmaterialen, waaronder hout. Dat hout moet wel ergens vandaan komen: bij voorkeur uit bestaande of nieuw aan te leggen bossen waar houtproductie plaatsvindt, naast andere ecosysteemdiensten. Dat kan ook in Nederland en is in lijn met de Bossenstrategie. Voor de houtindustrie is het veranderende houtaanbod een uitdaging. Nu is er nog voldoende aanbod aan naaldhout, maar over een paar decennia, zo’n beetje de tijd die snelgroeiende loofboomsoorten nodig hebben om met gericht beheer potentieel waardevol hout te leveren, zal dat veranderd zijn. In ons lectoraat onderzoeken we met partners uit bos-, hout- en bouwsector de potentie van snelgroeiende loofboomsoorten op rijke gronden voor hoogwaardige bouwtoepassingen. In Nederland is namelijk best veel rijke grond beschikbaar. Grond die vraagt om bodemverbetering, stikstofvastlegging, verbetering van watervasthoudend vermogen en waar bos kan zorgen voor meer biodiversiteit, koolstofvastlegging, recreatiemogelijkheden én houtproductie. Zo wordt de waarde van bos en al haar ecosysteemdiensten echt gewaardeerd.’

‘Bosbeheer moet meer gericht zijn op het produceren van hout’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Noël van Dooren, Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving

‘Het is een illusie dat je de opgave op het Nederlandse vasteland zou kunnen oplossen’

‘Er is veel hout nodig als duurzaam bouw materiaal. Moet bosbeheer meer gericht zijn op het produceren van hout? Mijn korte antwoord is: nee. Waarom? Als je echt een substantieel deel van het bouw materiaal wilt vervangen door hout, gaat dat om een volume dat het Nederlandse landschap ver te boven gaat. Dat is vergelijkbaar met de omschakeling naar duurzame energie: je hebt megawindparken op zee nodig. Het is een illusie dat je de opgave op het Nederlandse vasteland zou kunnen oplossen. Je moet dan ook niet over ‘bos’ en ‘bosbeheer’ spreken, maar echt over bosbouw. Wie zich daar een voorstelling van wil maken, ga eens kijken naar de ‘houtakkers’ in Zweden of Frankrijk. Die stemmen niet vrolijk en leren vooral dat we heel zuinig met materiaal moeten omgaan, ook al is het duurzaam. Je kunt het ook anders formuleren. Kan duurzame houtproductie onderdeel zijn van bosbeheer? Dan is mijn antwoord: Ja natuurlijk! Maar dat gaat dan veel meer om ‘kwaliteitshout’ in kleine hoeveelheden. Een gezond bos is divers in soorten en leeftijden en dat verdraagt zich niet met hectaregewijs oogsten van één product. Deze bescheiden vorm van houtproductie vereist toekomstdenken, gericht op waardevolle oude bomen. Aanplanten, verzorgen en oogsten verhouden zich dan goed tot het bos als complexe samenleving van organismen. In die vorm produceert een bos weinig maar waardevol hout. Maar waarschijnlijk levert zo’n bos veel meer. Denk aan een toekomstige voedselvoorziening waarin noten en fruit een belangrijker rol spelen. Of aan het meer abstracte begrip van ecosysteemdiensten.’

Hanneke van Ormondt, directeur Landbouw en biodiversiteit bij Urgenda

‘De gehele woningbouwopgave kunnen we realiseren met groene grondstoffen – hout en stro – van eigen bodem’

‘Nederland heeft behoefte aan veel meer bomen. Voor de biodiversiteit, voor verkoeling in steden, voor gezonde lucht. In de landbouw voor fruit en noten, voor gezondere bodems en als bescherming tegen de wind. En we hebben meer bomen nodig voor hout. Urgenda berekende in het scenario *Landinzicht* dat we de gehele woningbouwopgave – 100.000 woningen per jaar – kunnen realiseren met groene grondstoffen van eigen bodem. Gezonde, klimaatpositieve, ademende woningen van hout en stro. Daarvoor hakten we wel knopen door: de schaarse Nederlandse landbouwgrond wordt ingezet voor natuurinclusieve landbouw die in eerste instantie voedsel produceert voor mensen, en in tweede instantie groene grondstoffen voor de woningbouw. Deze landbouw met veel natuur is mogelijk als we ervoor kiezen. En door boeren langjarig te betalen voor landschapsbeheer, door hen te helpen om overal langs akkers, weilanden en wegen bomen te planten en door 50.000 hectare aan voedselbossen aan te leggen. Hiermee halen we niet alleen klimaat-, stikstof- en waterdoelen. We herstellen bovendien de biodiversiteit en halen de doelen van de Bossenstrategie. Bestaande bossen laten we zoveel mogelijk met rust door alleen hout te winnen met natuurvolgend bosbeheer. Boeren telen graag granen en planten graag bomen als het lucratief voor ze wordt. De overheid kan dit ondersteunen met een eerlijke bijdrage voor goed landschapsbeheer, door stro- en houtbouw te verplichten, door belemmerende regels rond de aanplant van bomen weg te nemen en door in te zetten op veel meer noten in het dieet.’

Harm Smeenge, landschapsecoloog bij de Bosgroepen en docent bij Hogeschool Van Hall Larenstein

‘Er is een betere balans nodig en daarmee een bredere bosvisie met ook meer oog voor hout van eigen bodem’

‘Bos gaat ons aan het hart. Het levert schone lucht en drinkwater, biodiversiteit, decor voor vrijetijdsovername en “gratis” hout. Die “gratis” bijgroei benutten we echter steeds minder als gevolg van maatschappelijke spanningen – protesterende burgers en organisaties – en de focus op biodiversiteit. Anderzijds willen we wel graag houten speelgoed, houten meubels en duurzame grondstoffen (hout) in de bouw. Dat schuurt en is in tegenspraak met elkaar. Er is dus een betere balans nodig en daarmee een bredere bosvisie met ook meer oog voor hout van eigen bodem. Het éne bos is immers het andere niet vanwege ouderdom, groeiplaatskenmerken, aanwezige biodiversiteit en historisch landgebruik. In een veranderend milieu en bij de toenemende kwetsbaarheid van bestaande waarden is nietsdoen veelal geen optie. Beheerders krijgen onvoldoende beleidsmatige speelruimte en geld voor maatwerk om het bos toekomstbestendig te maken. Echt oude bossen beslaan maar een paar procent van het totale bosareaal en daarin speelt oogst geen rol. Wel in de heidebossingen van begin 20ste eeuw. Waren dat aanvankelijk monotone dennenakkers, sinds de jaren 70 en door het latere multifunctionele bosbeheer is de veerkracht en biodiversiteit sterk verbeterd. Dit ging samen met houtoogst met aandacht voor de bosgroeiplaats, beheerstrategieën en bodemkwetsbaarheid. Houtoogst kan op veel plekken maar niet overal. Het hangt af van welke opgaven er zijn en of die te combineren zijn voor bijvoorbeeld herstel van de hydrologie, herintroductie van rijkstrooiselsoorten en diversiteit van boomsoorten. Bosbeheer is maatwerk en schaalafhankelijk. Het behoud, het versterken en het vergroten van de waarden van het bos vraagt visie, terreinkennis en bijsturing ... en ja daar komt mooi duurzaam geteeld hout bij vrij. *Spread the word!*